mūsų vytis

1977/1-2

MŪSŲ VYTIS 1977/1-2

TURINYS

Išeivijos politinė kova už Lietuvos laisvę 1917 metais. Vincentas Liulevičius 3

Amerikos lietuvių santykiai su Lietuva — praeityje ir dabar T.n. Danutė Brazdžiūnaitė 11

Ar jaunam lietuviui gėda būti lietuviu? T.n. Rita Likanderytė 16

Vienas mūsų skautų akademikų uždavinių. Fil. J. Dainauskas 20

Mūsų nuskautėjimas. T.n. Rūta Karaliunaitė 23

Skautavimas ir lietuvybė. A.S. 25

Įvykiai ir pastabos 28

Viršelio nuotrauka — fil. Jono Tamulaičio. Šiame numeryje ASS visuotinio suvažiavimo nuotraukos fil. Jono Tamulaičio 14, 19, 22, 26, 28, 29 psl. ir A. Plaušinaičio 13, 21, 29 psl.

REDAKCIJOS KAMPELIS

"Mūsų Vytis" vėl pasiekia ASS narius ir kitus skaitytojus. Leidinio tikslas lieka tas pats — apjungti visus ASS narius, duoti progos spaudoje pasireikšti, pasidalinti mintimis ir šio to pasisemti.

Gaila, bet šiam redaktoriui nebūtų sunku MV puslapius pripildyti savo paties straipsniais. Gal taip ir padarytų kurį laiką, kad MV būtų pastoviai leidžiamas. Nežinia, ar tiktų visuomenės išteklius tokiu būdu panaudoti. Reikia manyti, kad MV gali atspindėti Sąjūdžio gyvenimą, nuotaikas, mintis, sumanymus žodžiu ir vaizdu, jeigu skyriai atsiųs savo geresnių temų, pokalbių, savo veiklos ir vadovų nuotraukas — visokią medžiagą, kuria norėtų pasidalinti.

Akademinis Skautų Sąjūdis yra nepaprastai skaitlingas ir turi galimybių dar daugiau prisidėti prie lietuviškos veiklos, prie skautybės ugdymo, prie artimesnių ryšių su mūsų nariais įvairiose vietose, prie kūrybingos, sumanios ir išradingos skautaujančių ir skautavusių nuotaikos.

Redaktorius ASS vadijai pažadėjo MV paruošti keturis kartus per metus. Jeigu kiekvienas ir kiekviena iš akademikų kas ketveris metus parašytų vieną straipsnį ar atsiųstų fotografiją, reikėtų leisti enciklopediją. Šiais 1977 metais pasirodo du (dvigubai numeruoti) numeriai: šis ir antrasis, minintis Vydūno Jaunimo Fondo 25 m. sukaktį.

A.S.

Vincentas Liulevičius

IŠEIVIJOS POLITINĖ KOVA UŽ LIETUVOS LAISVĘ 1917 METAIS

ĮŽANGINĖS PASTABOS

1905.XII.4-6 posėdžiavęs Didysis Vilniaus seimas lietuvių tautai nurodė politinį siekį — Lietuva turi gauti autonomiją. Šis lietuvių politinės veiklos siekis užtruko daugiau dešimties metų. Dar ir I Pasauliniam karui prasidėjus, visų suvažiavimų Jungtinėse Amerikos Valstybėse, konferencijų Šveicarijoje ir Švedijoje nutarimai yra autonomijos ženkle. Tačiau 1916, šalia autonomijos siekio, atsiranda jau naujas veiklos siekis — Nepriklausoma Lietuva.

Kauniškių būrelio (1916.I.10) slaptas nutarimas reikalauti Lietuvai nepriklausomybės, tur būt, buvo pirmasis. Tuoj (1916.III.1-5) lietuvių konferencija Berne irgi "nutarė reikalauti taikos konferencijoje visiškos Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės sugrąžinimo". Šveicarijos lietuviai buvo pirmieji išeivijoje iškėlę viešai visiškos Lietuvos nepriklausomybės reikalavimą. Kita konferencija, įvykusi taip pat Berne, bet vadinama "Haagos" konferencija irgi paskelbė, kad "Lietuva reikalauja grąžinti jai visišką nepriklausomybę".

Kai JAV lietuviai katalikai nutarė sužinoti, ką mano Lietuvos inteligentija dėl čia pradėtos akcijos už Lietuvos nepriklausomybę ir pasiuntė savo atstovus (kun. dr. V. Bartušką ir dr. J. J. Bielskį) į Lietuvą, tautininkai delegavo savo atstovą Romaną Karužą į Europą. 1917 ten nuvyko ir dr. J. Šliūpas.

Kai iš Lietuvos grįžo į Šveicariją kun. dr. V. Bartuška ir J. J. dr. Bielskis (1916.VI.27-29) Lausannoje įvyko Pavergtų tautų kongresas. Jame dalyvavo Jungtinių Amerikos Valstybių delegatai, atvykę iš Lietuvos ir Šveicarijos lietuviai. Tame kongrese buvo deklaruotas nepriklausomybės reikalavimas Lietuvai, kuri "...mato savo ateities ir savo laisvės garantiją visiškoje Lietuvos nepriklausomybėje".

Po Šveicarijos konferencijų nutarimų ir po grįžusių iš Europos delegatų kelionių ir prakalbų JAV lietuvių kolonijose, šio krašto lietuvių politinis siekis pasikeičia. Buvę Lietuvos autonomijos šalininkai virsta nepriklausomybės šalininkais. Su tokiu nusiteikimu šio krašto lietuviai įžengia į 1917 metų veiklos barus.

SVARBESNIEJI POLITINĖS KOVOS MOMENTAI 1917 METAIS

a. KATALIKŲ ORGANIZACIJŲ SUVAŽIAVIMAS. JAV katalikų suvažiavimas Pittsburghe (1917.I.10-11) įteikė JAV prezidentui, Apaštališkam delegatui ir Europos valstybių ambasadoriams Washingtone deklaraciją, kurioje reikalavo: "...mes įgaliotieji lietuvių tautos atstovai, reikalaujame iš reprezentantų tų valstybių, kurios po karės tarsis apie taiką:

1. Kad visa etnografiškoji Lietuva būtų suvienyta į vieną politišką kūną, ir
2. Kad suvienytai Lietuvai būtų suteikta visiška politiška nepriklausomybė".

Tuoj išsiuntė savo atstovą (kun. dr. V. Bartušką) į Šveicariją, atstovauti katalikų tarybai. Washingtone įkūrė savo įstaigą prieš pačius Baltuosius

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

rūmus. Įsteigė informacijos biurą (vadovas dr. Bielskis), kurio pagalba pradėjo plačiai informuoti Amerikos spaudą, darė įtakos Kongresui ir Baltiesiems rūmams.

b. TAUTINIŲ ORGANIZACIJŲ SUVAŽIAVIMAS. Po kelių dienų (1917.I.15) įvyko tautinių organizacijų atstovų suvažiavimas New Yorke, kuris priėmė rezoliuciją, reikalaujančią Lietuvai nepriklausomybės, ir ją įteikė JAV valdžiai bei patalpino stambiuose Amerikos laikraščiuose. Po penkių mėnesių (1917.VI.27) New Yorke tautinės srovės veikėjai sudarė Amerikos lietuvių tautinę tarybą, o katalikai — Amerikos lietuvių tautos tarybą — jau buvo anksčiau :1915.II.10) susiorganizavę.

Po katalikų ir tautinių organizacijų atstovų nutarimų siekti Lietuvai nepriklausomybės, patriotiniai nusiteikę JAV lietuviai tam tikslui ir tedirbo.

c. RUSIJOS LIETUVIŲ TAUTOS TARYBA. 1917 pradžioje prasidėjus Rusijos revoliucinėms nuotaikoms, Maskvos lietuviai (I.19-21) suorganizavo slaptą didelę lietuvių konferenciją. Nutarė sudaryti politinį lietuvių organą. Po mėnesio (II.24) įvyko slapta lietuvių konferencija Petrograde. Buvo nutarta sudaryti lietuvių tautos tarybą. Šiose konferencijose viešpatavo Lietuvos autonomijos siekis. Dar po trijų savaičių (III.13) Rusijos lietuvių partijų atstovai ir Rusijos dūmos (seimo) lietuviai atstovai, susirinkę Petrograde sudarė Rusijos lietuvių tautos tarybą. Taryba po kovo revoliucijos pajutusi daugiau laisvės, jau drįso nutarti, kad "Lietuva turėtų savąją valdžią savame krašte". Ta pati Taryba sudarė iš 12 asmenų laikinąjį Lietuvos valdymo komi-

Lietuvių konferencija Stockholme 1917. Sėdi iš kairės: dr. J. Šliupas, F. Bortkevičienė, kun. J. Tumas. Stovi: J. Savickis, M. Yčas, dr. J. Aukštuolis, Jurkūnas - Ignas Šeinius, dr. J. Alekna ir St. Šilingis.

tetą, kuris turėjo perimti į Rusiją išgabentą iš Lietuvos turtą, įstaigas ir kt. Laikinoji Rusijos valdžia tam pritarė. Lietuvių nuotaika labai pakilo. Visi lietuviai glaudėsi prie Tarybos.

d. SUVAŽIAVIMAI PETROGRADE. 1917 Rusijoje įvyko du dideli lietuvių suvažiavimai Petrograde: pirmasis visos Rusijos kariuomenės lietuvių karių suvažiavimas (VI.7-11) ir Rusijos lietuvių seimas (VI.9-16). Karių suvažiavimas įkūrė Lietuvių karių sąjungą, kurios tikslas — kovoti už "Laisvą Lietuvos demokratinę respubliką". Ši sąjunga pradėjo organizuoti lietuvių karių dalinius — batalionus, kad juos pargabentų į Lietuvą kovoti už Lietuvos laisvę. Tačiau tas nepavyko: bolševikai juos išvaikė. O lietuvių seime buvo deklaruota Lietuvos nepriklausomybė, nors reikėjo labai didelių pastangų tam sprendimui padaryti.

JAV lietuvių delegacija New Yorke, tarsi norėdama sustiprinti abejojančius, (1917.VII.10) įteikė Rusijos (Kerenskio) vyriausybės atsiųstajam ambasadoriui (Bachmatjevui) memorandumą, kad Lietuva apsisprendus atsiskirti nuo Rusijos.

e. KIJEVO KONGRESAS. Po Petrogrado lietuvių seimo po trijų mėnesių (1917.IX.21-29) įvyko Kijeve Rusijos tautų kongresas. Jo tikslas — įtikinti buvusios Rusijos imperijos tautas, kad jos tenkintųsi autonomija — federacija, neatsiskirtų nuo Rusijos. Jame dalyvavo ir lietuvių organizacijų atstovai. Laikinosios Rusijos vyriausybės atstovas tikino, kad revoliucija atnešė geras sąlygas tautoms niekieno nevaržomoms tvarkytis. Daugumas dalyvavusių tautų atstovų buvo patenkinti (latviai, estai, gudai ir kt.). Tik lietuviai primygtinai reikalavo rusų tautas pripažinti Lietuvai suverenines teises. Ir tokį sprendimą gavo. Taigi buvo padaryta išimtis: tarp Rusijos autonominių kraštų — Lietuvai nepriklausomybės teisė.

f. VILNIAUS KONFERENCIJA. Vokiečiai, okupavę Lietuvą, nebenorėjo atsižadėti jos žemių. Turėjo visokių projektų jos tvarkymui, bet visi surišti su Vokietijos kraštu. Kadangi lietuviai reikalavo karo režimo sušvelninimo ir sudarymo savo valdžios, tad vokiečiai buvo sugalvoję sudaryti pasitikėjimo tarybą, kuri jiems pavyko suorganizuoti Kurše ir Ukrainoje. Lietuviai su tuo nesutiko, nes ji būtų buvusi vokiečių įrankis savo tikslams siekti. Lietuviai buvo tos nuomonės, kad taryba turėtų būti krašto žmonių atstovybė, jų pačių išrinkta. Tam tikslui reikėjo sušaukti plačią konferenciją. Apie tokios konferencijos šaukimą vokiečiai ilgai nenorėjo ir girdėti. Vokiečiai dėl Lietuvos ateities tarėsi su Šveicarijos lietuviais. Kai Šveicarijos lietuviams nepavyko patenkinamai su vokiečiais susitarti, jie ryžosi rugsėjo mėnesį sušaukti Šveicarijoje lietuvių seimą. Vokiečiai, sužinoję apie sumanytąjį seimą, nutarė paskubėti su Lietuvos klausimais. Ir davė leidimą Lietuvoje sušaukti konferenciją. Rinkimų neleido, tad reikėjo kviesti pramatytus asmenis. Konferencija įvyko 1917.IX.17-23. Dalyvavo 214 asmenų, iš 264 pakviestųjų, iš įvairių vietovių ir įvairių pažiūrų. Dalyvavo ir trys atstovai iš Šveicarijos Oldenburg (Olšauskis), Pietaris (Purickis) ir Giedraitis (Steponaitis).

Visos srovės parodė didelį vieningumą. Posėdžiai ėjo prie uždarų durų. Vokiečių okupacinės valdžios atstovo nebuvo. Rezoliucijas priėmė beveik vienbalsiai. Karščiausias diskusijas sukėlusi, bet vienbalsiai priimta buvo ši rezoliucija: "Lietuvių konferencija, remdamos Lietuvos reikalais ir vadovaudamos visuotiniu Lietuvių siekimu, — nutarė: "I. Liuosam Lietuvos plėtojimos reikalinga yra sudaryti iš jos nepriklausoma, demokratiškai sutvarkyta valstybė etnografinėmis ribomis su būtinai reikalingomis ekonominiam gyvenimui

korektyvomis. Lietuvos tautinėms mažumoms turi būti patikrintos tinkamos jų kultūros reikalams sąlygos. Galutinai nustatyti nepriklausomos Lietuvos pamatams ir jos santykiams su kaimyninėmis valstybėmis turi būti sušauktas steigiamasis Lietuvos Seimas Vilniuje, demokratiniu būdu visų gyventojų išrinktas".

Vokiečiai šią konferenciją leido tik ta sąlyga, kad Lietuva prisijungs prie Vokietijos, tad antroje šios rezoliucijos dalyje yra labai atsargus kompromisas tam reikalavimui: "II. Jeigu Vokietija sutiktų dar prieš Taikos Konferenciją proklamuoti Lietuvos valstybę ir pačioje konferencijoje paremti Lietuvos reikalus, tai Lietuvių Konferencija, turėdama omenyje, jog Lietuvos interesai yra normalinėse taikos sąlygose pasvirę ne tiek į rytus ir ne tiek į pietus, kiek į vakarus, pripažįsta galimu sueiti būsimajai Lietuvos valstybei, nepakenkiant jos savitam plėtojimos, į tam tikrus dar nustatytinus santykius su Vokietija".

Konferencija išrinko 90 asmenų tarybą, kuri turėjo įvykdyti jos nutarimus.

g. JAV LIETUVIAI. JAV lietuviai ne tik rėmė Lietuvos nepriklausomybės idėją, bet jau darė konkrečias pastangas. A.L.R.K. Federacijos VII kongrese (1917.IX.25-27) nutarė pasveikinti telegramomis šv. Tėvą ir prezidentą Wilsoną, atkreipiant vieno ir kito dėmesį į Lietuvos nepriklausomybės reikalą.

h. ANTROJI STOCKHOLMO KONFERENCIJA. Po Vilniaus konferencijos tuoj buvo šaukiamos dvi lietuvių konferencijos kituose kraštuose: viena — Stockholme, o kita — Berne. Vilniuje išrinktoji Taryba norėjo sustiprinti savo padėtį, todėl išsirūpino iš vokiečių okupacinės valdžios leidimą vykti delegacijai į ruošiamas konferencijas.

Į Stockholmą suvažiavę (1917.X.18-20) atstovavo net šešiems lietuvių gyvenamiems kraštams: Lietuvos, Rusijos, Jungtinių Amerikos Valstybių, Šveicarijos, Danijos ir Švedijos. Priėmė rezoliuciją, kurioje atkartojo Vilniaus kon-

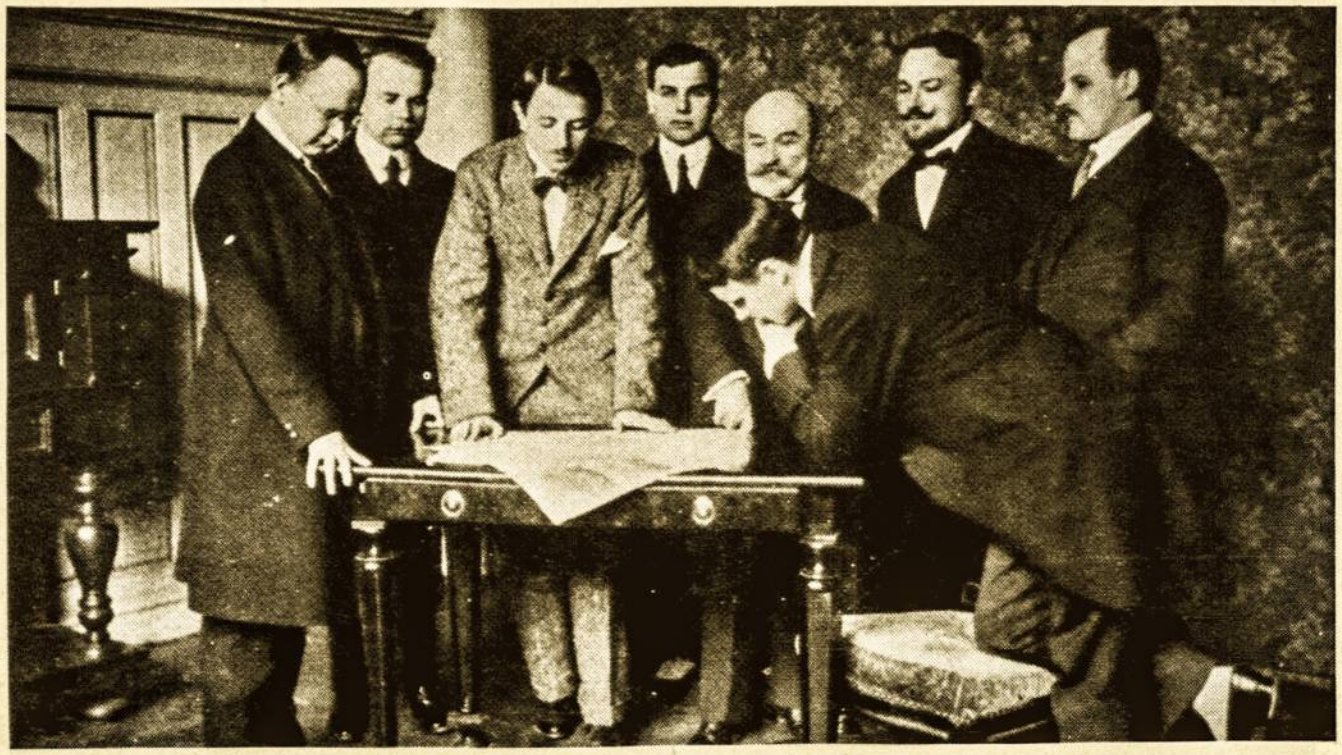

Šveicarijos lietuvių veikėjai su ukrainiečiu studijuoja žemėlapį. Iš kairės: kun. dr. V. Bartuška, kun. A. Steponaitis, ukrainietis Gasenko, dr. J. Puric-kis, grafas Tiškevičius, dr. J. Gabrys, Tiškevičius ir, pasirėmęs į stalą kun. Daumantas.

Vyriausios Lietuvių tarybos Rusijoje nariai, buvę bolševikų kalėjime. Su jais buvę kalėjime ateitininkai.

ferencijos nutarimą dėl Lietuvos nepriklausomybės ir pridėjo: "...pareiškiame valstybėms šitą Lietuvių Tautos sutartinai reiškiamą valią, jog jau metas atnaujinti Lietuvos valstybę, ir primename kariaujančioms valstybėms, jog jau metas proklamuoti Lietuvos nepriklausomybę". Tautos tarybos autoritetui pakelti pareiškė: "Remiame Lietuvos Tarybą, minėtos Lietuvių konferencijos Vilniuje (rugsėjo m. 18-22 d. 1917) išrinktą, tikra Lietuvos atstove, vyriausia Tautos vadove... pasižadame Lietuvos Tarybai remti ją šitame darbe ir reikalui esant stoti už ją pasaulyje".

i. ANTROJI BERNO KONFERENCIJA. Dar po dviejų savaičių (1917.XI.2-10) įvyko antroji lietuvių konferencija Berne. Joje dalyvavo 11 atstovų: 5 Lietuvos tarybos ir 6 Lietuvių tautos tarybos Šveicarijoje bei 1 svečias iš Lietuvos. Svarstė Lietuvos valstybės atgaivinimą, jos formą, sienas ir kt. Pirmuoju ir antruoju reikalu nutarė, kad prisideda prie Lietuvos konferencijos, būtent: reikalauti nepriklausomos Lietuvos, demokratiniu būdu sutvarkytos. Dėl sienų: "Berno konferencija sutinka su Lietuvos konferencijos (Vilniuje) rezoliucija, būtent, reikalauja nepriklausomos Lietuvos etnografinėse ribose, su reikalingomis, ekonominiu ir kitais atžvilgiais, korektyvomis. Konferencija mano, kad ribų klausimą reikėtų tuojau rišti. Jos manymu, etnografinin Lietuvos plotan įeina visa Kauno ir Suvalkų gubernijos, šiaurinė dalis Balstogės apskrities, Gardino gub... visa Vilniaus gubernija... Tarp ekonominių korektyvų konferencija nužiūri, kaip svarbiausią reikalą, — Lietuvai uostą".

Kad Lietuvoje išrinktoji Taryba turėtų vokiečių akyse reikšmės, ši konferencija reikalavo jai kompetencijos: "Liet. Berno konferencija, pripažindama Lietuvos tarybą, išrinktą Vilniaus konferencijos 1917 m. rugs. 18-22 d. tikra

Lietuvos Taryba, kuri 1918.II.16 pasirašė Lietuvos Nepriklausomybės aktą. Sėdi iš k. į d.: J. Vileišis, dr. J. Šaulys, kun. J. Staugaitis, St. Narutavičius, dr. J. Basanavičius, A. Smetona, kan. K. Šaulys, Stp. Kairys, p. Smilgevičius. Stovi: K. Bizauskas, J. Vailokaitis, Donatas Malinauskas, kun. Vl. Mironas, M. Biržiška, kun. A. Petrulis, S. Banaitis, P. Klimas, A. Stulginskas, J. Šernas, Pr. Dovydaitis.

Lietuvos atstove, vyriausia lietuvių tautos vadove ir nepriklausomos Lietuvos valdžios branduoliu, reikalauja šiai Tarybai tinkamos kompetencijos..."

Tos abi konferencijos Lietuvos tarybai buvo labai naudingos. Nutarimai vertė vokiečius su ja skaitytis.

k. LIETUVIŲ VYRIAUSIOJI TARYBA RUSIJOJE. Lietuvių seimui Petrograde suskilus, nebuvo sudarytas vyriausias lietuvių politinis organas. Visuomenė nerimo. Susirinkimuose ir spaudoje reikalavo sudaryti centrinį organą. Todėl (1917.XI.29 - XII.2) lietuvių įvairių partijų atstovai ir Lietuvių karių sąjungos atstovai, susirinkę Voroneže sudarė Lietuvių vyriausiąją tarybą Rusijoje (be socialdemokratų), kuri priėmė rezoliuciją, reikalaujančią iš visų tautų, "kad visos jos pripažintų Lietuvą laisva nepriklausoma valstybe..."

Po kelių dienų (1917.XII.8) prie Rusijos tautybių liaudies komisariato buvo sudarytas Lietuvių reikalų komisariatas. Dabar tos dvi institucijos (taryba ir komisariatas) pradėjo kovą už tremtinių masę, kurią sudarė apie 200,000 lietuvių. Kadangi visos lietuvių kolonijos pripažino tarybą, o ne komisariatą, tad Rusijos bolševikų komisarų įsakymu (1918.I.8) Lietuvos reikalų komisariatas perėmė visas lietuvių organizacijas ir (1918.III.19) likvidavo tarybą. Šių varžybų metu, lietuvių komisariatui reikalaujant, beveik visi tarybos nariai ir dalis ateitininkų buvo susodinti į Voronežo kalėjimą, kuriame teko išbūti daugiau kaip mėnesį, iki juos išpirko už 15,000 rublių.

l. SUTARTYS SU VOKIETIJA. Vilniaus konferencijos išrinktoji taryba pradėjo darbą (1917.IX.24), pasivadinusi Lietuvos taryba. Ji dėjo pastangų nors šiek tiek gauti valdžios, o vokiečiai tepaisė tik karo reikalų: nieko nenorėjo girdėti apie Lietuvos savivaldą. Lietuvos tarybos delegacija Berlyne (1917.XII.1) sudarė preliminarinę sutartį su Vokietijos užsienių reikalų ministerijos atstovu su teise proklamuoti Lietuvos nepriklausomybę, nutraukiant

Visuotinis JAV Lietuvių seimas New Yorke 1918.III.13-14, "į kurį suvažiavo apie 1200 delegatų, atstovaujančių keliolika šimtų lietuviškų organizacijų Amerikoje. Suvažiavimas nutarė, kad Lietuva privalo būti visiškai nepriklausoma valstybė, kad Lietuvos atstovai dalyvautų Versalės Kongrese ir t.t. Be to, pasiuntė telegramas įvairioms valdžioms, pagerbė Dr. Kudirkos bei vysk. Valančiaus atmintį ir kitus veikėjus". (Iš Kazio Gineičio "Amerika ir Amerikos lietuviai", Kaunas, 1925).

visus ryšius su kitais kraštais, bet konvencijomis susirišant su Vokietija. Lietuvos taryba tą pareiškimą padariusi tikėjosi patekti į Lietuvos Brastos derybas (kurios buvo 1917.XII.20 - 1918.III.3) ir atsipalaiduoti nuo Rusijos.

Lietuvos taryba turėjo nustatyti santykius su vokiečiais pagal (1917.XII.1) preliminarinę sutartį. Kai viską suplanavo, delegacija nuvyko į Kauną formaliai susitarti su užsienių reikalų ministerijos ir kanclerio atstovu, rado visai kitą nuotaiką. Vokiečiai nebesiskaitė su minėtu susitarimu. Delegacija grįžo į Vilnių su nauju projektu. Po ilgų ginčų su mažomis pataisomis (1917.XII.11) priėmė Kaune vokiečių pateiktą formulę:

"I. Lietuvos Taryba, krašto ir užsienių lietuvių pripažinta kaip vienintelė įgaliota Lietuvių tautos atstovybė, pasiremdama pripažintąja tautų apsisprendimo teise ir 1917 metų rugsėjo m. 17-23 d. lietuvių konferencijos Vilniuje nutarimu, skelbia NEPRIKLAUSOMOS Lietuvos valstybės atstatymą su SOSTINE VILNIUJE ir jos atpalaidavimą nuo visų valstybinių ryšių, kurie kada nors yra buvę su kitomis valstybėmis.

II. Tai valstybei tvarkyti ir jos reikalams ginti taikos derybose Lietuvos Taryba prašo vokiečių valstybės apsaugos ir pagalbos. Atsižvelgdama į gyvus

Lietuvos interesus, kurie reikalauja nieko netrunkant sueiti į artimus ir patvarius santykius su Vokiečių valstybe, Lietuvos Taryba stoja už nuolatinį (amžiną) tvirtą sąjungos ryšį su Vokietijos valstybe; ta sąjunga turėtų būti įvykdyta ypač militarinės bei susisiekimo konvencijos ir muitų bei pinigų sistemos bendrumo pamatais".

Kai vokiečiai gavo aukščiau minėtą Lietuvos tarybos nutarimą, su visų narių parašais, duotuosius pažadus vėl užmiršo. Po ilgų derybų su vokiečiais, Lietuvos taryba nusivylusi derybų rezultatais paskelbė (1918.II.16) aktą, atkartodama pirmąją dalį gruodžio mėn. 11 d. pareiškimo, kur kalbama apie Lietuvos nepriklausomybę, bet nebekartojo antrosios dalies, kurioje buvo pasisakyta už konvencijas.

Vasario 16 d. aktas buvo ankstyvesnės, o ypatingai 1917, lietuvių veiklos rezultatas.

UŽBAIGAI

Tuo reikėtų ir užbaigti, kadangi buvo pasiryžimas tekalbėti tik apie 1917 politinę veiklą. Tačiau užbaigai norisi iškelti lietuvių veiklos vieną gražų momentą. Reikia nusilenkti tiesai ir prisipažinti, kad ir anais laikais buvo nuomonių skirtumų, net labai didelių. Buvo ir anais laikais susiriejimų, bet Lietuvos klausimu visada dauguma surasdavo bendrą kalbą. Pora iliustracijų.

Nors Rusijoje lietuviai buvo susiskaldę į daugelį partijų, kurių vienos kovojo už Lietuvos nepriklausomybę, o kitos — už ėjimą iš vien su bolševikais, tačiau Petrogrado lietuvių seime įstengė pravesti rezoliuciją, reikalaujančią Lietuvai nepriklausomybės. Ir 1918 pradžioje Rusijos lietuviai pasiuntė į Vilnių tris atstovus (L. Noreiką, K. Škirpą ir J. Variakojį), kad praneštų Lietuvos tarybai apie Rusijos lietuvių būklę ir apie jųjų nusistatymą Lietuvos ateities reikalu.

Arba kitas faktas. Jungtinių Amerikos Valstybių lietuviai buvo susigrupavę į tris sroves: katalikų, tautiečių (tautininkų) ir socialistų. Tarpusavyje grupės labai blogai sugyveno. Tačiau Lietuvos nepriklausomybės siekimui katalikai ir tautininkai surasdavo bendrą šneką. Šios dvi grupės sušaukė (1918.III.13-14) seimą New Yorke, kuriame dalyvavo 1200 atstovų. Seimo dalyviai, visai nežinodami apie Lietuvoje paskelbtą Vasario 16 aktą, nutarė reikalauti Lietuvai nepriklausomybės. Po tos rezoliucijos priėmimo net dusyk sugiedojo Lietuvos himną. Ilgai šaukė: "Valio neprigulminga, laisva Lietuva!"

Danutė Brazdžiūnaitė

AMERIKOS LIETUVIŲ SANTYKIAI SU LIETUVA — PRAEITYJE IR DABAR

Lietuviai pradėjo emigruoti į Jungtines Amerikos Valstybes didesniais skaičiais tik po 1863 metų sukilimo ir bado metų (1867—68). Dauguma išvyko ieškodami geresnio gyvenimo; kiti bėgo nuo rusų karinės prievolės. Išvykdavo galvodami tik laikinai pagyventi Amerikoje, užsidirbti pinigų ir grįžti Lietuvon. Tik penktadalis grįžo. Pasilikę Amerikoje, rūpinosi Lietuvos politine, kultūrine, bei ekonomine padėtimi. Senieji ateiviai dirbdavo sunkiausius darbus už skurdų atlyginimą. Nemaža dalis, deja, smarkiai nutautėjo. Nors buvo sąlygos nepalankios, bet sugebėjo kurti lietuvių parapijas Amerikoje, garsinti Lietuvos vardą bei vargus tarptautinėje plotmėje, ir rėmė Lietuvą visaip kaip galėjo. Šie lietuviai buvo religingi — rėmė savo bažnyčias pinigais ir darbais. Lietuviškas gyvenimas buvo sukoncentruotas prie bažnyčių (kaip ir dabar). Nors gyveno kitoje pusėje Atlanto vandenyno, santykiai su Lietuva buvo gan stiprūs pagal galimybes ir ypač svarbūs nusilpnėjusiai Lietuvai tuo laiku.

SPAUDA IR KNYGOS

Spaudos draudimo metu, Amerikos lietuviai spausdino lietuviškas knygas ir rėmė Mažosios Lietuvos lietuvių spaudą. Įdomu, kad JAV lietuviai buvo neraštingi, išsilavinimo beveik neturėjo, bet turėjo pakankamai energingo patriotizmo išleisti 741 leidinius spaudos draudimo metu. Šis pasiaukojimas daug kam davė ďaug vilčių. Pvz. Iš Mažosios Lietuvos Martynas Jankus dr. J. Šliupui rašė (1885.V.23.): "Jūs lietuviai, būdame valnoje žemėje, nelenkite galvos nei lenkams nei meškoriams. Parodykite, ką galite ant valnos žemės, ir aš, nors slapta, išduosiu knygą apie jūsų tvirtybę ir leisiu į Lietuvą. Meškoriai tai girdės — matys ir duos mums spaudos valnybę. Tada Lietuva nežus. Tik nenustokite dirbti. Ant Jūsų kaba laimė visos Lietuvos ir lietuvininkų". Dr. Vincas Kudirka pirmame "Varpo" numeryje 1898 metais ragino Amerikos lietuvius išleisti knygas: "Leiskite jas, leiskite, nes tai įnašas į Lietuvos iždą".

Sunku suskaičiuoti, kiek JAV lietuvių leidinių pasiekė Lietuvą, bet yra spėjama, kad nemaža dalis atsirado Lietuvoje. Kitas didelis įnašas — tai JAV lietuvių piniginė parama lietuviškoms knygoms spausdinti Tilžėje, nes ten spausdinti buvo pigiau negu Amerikoje.

Visados girdime apie "Aušrą", "Varpą" ir knygnešius, kai kalbama apie kovą prieš spaudos draudimą, bet užmirštame įvertinti JAV lietuvių pastangas. Jų leidiniai ir pinigai ne tik padėjo kelti Lietuvos dvasią, bet ir iškėlė Lietuvos vardą ir vargus pasaulio akivaizdon. Vaizdingas pavyzdys buvo užsienio lietuvių dalyvavimas Pasaulinėje parodoje Paryžiuje 1900 m. Lietuva pati negalėjo parodoje dalyvauti. Tad išeivijos lietuviai susirūpino

ir parodė visam pasauliui, kad lietuvių tauta yra be laisvės, bet gyva ir trokšta laisvės. JAV lietuviai sugalvojo slaptai platinti knygelę ir tuo keliu prancūzai daugiau sužinojo apie vargingą lietuvių padėtį — net rusai reagavo į ją.

PINIGINĖ PARAMA

Amerikos lietuvių veikla tada, kaip ir dabar, nebuvo vieninga ypač politinėje ir ekonominėje srityje. Nemaža ginčų kilo apie pinigų paskirstymą įvairioms partijoms ir grupėms Lietuvoje. Daug pasiekė spaudos reikalu, rėmė švietimą ir kultūrinę veiklą, nors patys nemokėjo rašyti. Amerikos Lietuvių Politiškas Seimas, susidaręs iš katalikų, 1914 metais įsteigė Tautos Fondą, kurio tikslas — "sušelpimui lietuvių nukentėjusių nuo karo ir Lietuvos autonomijos išgavimui". Aukos iki 1924 metų pasiekė $700,000. Jos paskirstytos šitaip: 70% Lietuvą šelpti, 20% politinei propagandai, 10% atsargos kapitalui. Tuo pačiu laiku buvo įsteigti kiti fondai, bet šis buvo stambiausias.

Pirmojo Pasaulinio karo metu JAV prez. Woodrow Wilson paskelbė "Lietuvių Diena" 1916.XI.1. Ta proga lietuviai surinko $300,000 vertės daiktų ir pinigų Lietuvos pagalbai. Popiežius 1917 metais irgi paskelbė "Lietuvių Dieną" — pasaulio bažnyčiose buvo renkamos aukos padėti kenčiantiems lietuviams. Surinko iš viso $200,000; JAV sudėjo $127,000. Pinigų sumos didelės, bet dar didesnė vertė — propagandinė.

Pagalba nebuvo vien tik ekonominė, bet moralinė ir politinė. Pavyzdžiui, Amerikos Lietuvių Seimas 1918.III.13—14 dienomis paskelbė aktą, reikalaujantį Lietuvos nepriklausomybės, nieko nežinodamas apie vasario 16 d. nepriklausomybės aktą Lietuvoje. 1922 metais po ilgo darbo ir pastangų JAV prezidentas Harding pasirašė Lietuvos de jure pripažinimo aktą. Tai buvo svarbus laimėjimas, nes jis kėlė Lietuvos visuomenės dvasią, kai buvo labai nusiminusi. JAV lietuviai pinigais padėjo Lietuvos atkūrimo darbe nepriklausomybės metais. Apskaičiuojama, kad per 20 nepriklausomybės metų JAV lietuvių įnašas Lietuvai yra apie $200,000,000 vertės.

SENIEJI IR NAUJIEJI ATEIVIAI

Naujųjų ateivių (po II Pasaulinio karo) padėtis buvo geresnė — atvažiavo nemaža dalis jau mokslus baigę, visi mokėjo rašyti ir skaityti; jie buvo politiniai pabėgėliai. Senieji lietuviai Amerikoje juos pasitiko nuoširdžiai; tikėjosi, kad atneš naujų jėgų į senųjų nusilpusią veiklą. Bet naujieji nelabai norėjo jungtis prie vietinių organizacijų; atsivežė savo organizacijas iš Lietuvos ar Vokietijos. Senieji jautėsi įžeisti ir nereikalingi. Senųjų ateivių jaunimui Lietuva atrodė tikrai kaip sapnų kraštas. Jaunimo ryšiai su Lietuva buvo silpni — gera dalis nutautėjo. Baigsiu šią dalį su Vincento Liulevičiaus žodžiais: "Amerikos lietuvių kultūriniai laimėjimai yra dvigubi — jie patys pasiekė aukštą kultūros laipsnį ir sudarė pagrindą kultūrai augti Lietuvoje. Tad kai kas nors liaupsina Lietuvos kultūroje išaugusį lietuvį, jis turėtų karštai paspausti senajam ateiviui nuo sunkaus fabriko darbo gruoblėtą ranką".

Pagrindinis senųjų ateivių tikslas buvo padėti Lietuvai atsikūrimo darbe. Veikė kaip pagelbinis vienetas, ne valdžios vienetas. Naujieji ateiviai Ame-

rikoje veikia kaip Nepriklausomos Lietuvos atstovaujantis vienetas ir pagelbinis vienetas. Išeivija negali Lietuvą išlaisvinti, mes tik galime tėvynei padėti.

Lietuva praeityje buvo ilgą laiką okupuota. Turime tikėtis, kad Lietuva komunistinį periodą pergyvens ir lietuvybė išliks. Okupuotoje Lietuvoje matome du skirtingus vaizdus. Viena tai karingoji dalis; tai Romo Kalantos susideginimas, Laisvės Lietuvai šūkiai Kauno gatvėse, Simo Kudirkos istorija, pogrindinė Lietuvos Bažnyčios Kronika ir t.t. Tėvynės lietuviai balsingai ir stipriai reikalauja laisvės. Įdomu, kad karingoji dalis nėra vyresnieji, bet studentai, kurie net gimė komunistiniame laikotarpyje. Matome ir kitą vaizdą — tylinčių ir dirbančių daugumą. Gyvenant komunistiniame krašte, tenka prisitaikyti, kompromizuoti. Tai nereiškia, kad jie yra nesąmoningi lietuviai ar net komunistai. Karingoji dalis kelia tautos dvasią, bet tylinčioji dalis yra daugiau atsargesnė, rūpinasi, kad kiti mirtinų klaidų nepadarytų. Abi reikalingos tautos išsilaisvinimui. Kyla tuoj pat klausimas: Kokie yra ir kokie turi būti išeivijos santykiai su dabartine Lietuva?

VISUOMENĖS PAŽIŪROS

Amerikoje mūsų visuomenėje yra skirtingų nuomonių, ypač vyresniųjų tarpe. Viena grupė labai bijo santykiavimo su Lietuva — galvoja, kad filmai ar knygos atvežtos iš Lietuvos sukomunistins jaunimą ir išardys lietuvišką veiklą. Net ir mėgina šmeižti lietuvius kunigus ir jaunimo veikėjus, pavadindami juos komunistais. Ši grupė nežiūri į ateitį, nenori galvoti, kad Lietuva pasikeitė per paskutiniuosius 30 metų. Laikrodis lyg tai sustojo 1944 m. Seniesiems ateiviams laikrodis sustojo dar anksčiau — 1900 metais.

Akademinės Skautijos Leidyklos išleistos "Aušros" pristatymas visuotiniame ASS suvažiavime Union Pier. Fil. Vitalija Vasaitienė skaito dr. J. Basanavičiaus leistos "Aušros" ištraukas, fil. Goda Visockaitė — dabartinės pogrindinės "Aušros". Dešinėje fil. dr. Tomas Remeikis.

Nuotraukos A. Plaušinaičio

Ta pati galvosena ir kai kuriems naujiesiems kartojasi. Ta grupė labai priešinasi jaunimo kelionėms į Lietuvą. Sąmoningas lietuvis atskirs kas propaganda ir kas ne.

Kitą grupę sudaro kiti vyresnieji ir vidurinioji karta. Jiems Lietuva yra gan reali. Jie jaučia pareiga Lietuvai padėti moraliniai, palaikydami asmeninius ryšius su lietuviais, sužinodami, kas vyksta pavergtoje tėvynėje. Juk kelių milijonų lietuvių šaukimo iš tėvynės negalime negirdėti. Lietuvybės ateitis yra Lietuvoje. Žino, kad didžiausia pareiga yra ugdyti sąmoningą tautišką jaunimą. Laisvės nieks Lietuvai neduos, reikią už ją kovoti netik masiniais pasipriešinimo būdais, bet šeimose, užauginant susipratusius, išlavintus lietuvius. Kelias į laisvę gali būti ilgas ir tolimas, reikia tinkamai pasirengti.

JAUNUOLIŲ RYŠIAI SU TAUTA

Tautinio sąmoningumo ugdymas remiasi intelektualiniais ir jausminiais daviniais. Jaunimas yra susipažinęs su Lietuva lankydamas lituanistines mokyklas, priklausydamas lietuvių jaunimo organizacijom. Jaunimo mažuma laiko ryšius su Lietuva. Pritingime, kai laikas laišką giminėm Lietuvoje rašyti! Tingime, nes mums sunku. Jaunimui reikia įsisavinti lietuvybę, ją pamilti. Jaunuoliui išeivijoje nėra natūralių sąlygų Lietuvą pamilti, ypač žiūrint į vyresniųjų dabartinį veiklos stovį. Reikalinga konkretesni, jausmingesnį susipažinimą su Lietuva. Sunku pamilti tuo kuo neesi matęs ar nepakankamai susipažinęs. Nuvykimas keliom dienom ekskursijai į Lietuvą šiek tiek padeda, bet laikotarpis per trumpas.

Ką jaunimas galvoja apie šią problemą? Galima spręsti atsakymą žvelgdami į jų veiklą. Jaunimas gan vieningas, ruošia pasaulinius lietuvių jaunimo kongresus ir net Lituanistinių studijų stovyklą. Stovyklos įvykdymas tikrai puikus bandymas. Ten, kiek esu girdėjus, yra tikrai lietuviška, studi-

juojanti atmosfera — palankios sąlygos lietuvybę įsisavinti. Jau susipratę studentai ten tik važiuoja. Gaila, kad didesnė dalis jaunimo į lituanistinius kursus nekreipia dėmesio.

Kai kurie važiuoja į vasaros studijas Vilniaus universitete. Jaunimas ten vyksta ne tik studijuoti, bet praleisti ilgesnį laiką Lietuvoje, susipažinti su lietuviais ir pamatyti tą sapnų kraštą. Veikia intelektualiniu ir jausminiu būdu. Kursai geri tiems, kurie yra subrendę. Nesubrendusieji ir nemokantieji lietuvių kalbos menkai naudos gaus iš kursų. Jiems būtų sėkmingiau vykti turistiniu keliu. Asmeniškas kontaktas su lietuviais, nors ir okupuotoje Lietuvoje duoda daugiau naudos negu žalos. Nuvykimas į Lietuvą nėra pripažinimas komunistinės valdžios; tik pripažinimas, kad ten yra lietuvių ateitis ir mums reikia žmonėms padėti šį laikotarpį išgyventi. Išeivijos lietuvių jaunimas nepasidarys komunistais per keletą savaičių Lietuvoje; dauguma pasidarys sąmoningesni, susipratę lietuviai, nes savo akimis matys komunistinės valdžios blogybes. Jaunimas greičiau pavirs komunistais, lankydami Amerikos universitetų kursus, kuriuose privaloma skaityti Markso, Lenino ar kartais Mao-Tse-Tungo raštus, ypač kai jaunuolis yra kairiosios pusės profesoriaus įtakoje.

Įdomu, kad tie, kurie puola jaunimo santykiavimą su Lietuva, yra vyresnio amžiaus lietuviai, kurių vaikai jau suaugę ir kuria savo šeimas. Ar jų vaikai išlikę sąmoningi lietuviai, dalyvaujantieji lietuvių veikloje? Apsižiūrėdama, matau, kad atsakymas yra ne. Daugiau vertinu tuos tėvelius, kurie sėkmingai užaugino lietuvius išeivijos sąlygose — tai brangus, vertingas pasiaukojimas tėvynei. Norėčiau girdėti iš jų daugiau pasisakymų, kad galėtume įvertinti mūsų dabartinius ryšius su Lietuva.

Lietuviškos šeimos yra pagrindinė lietuvių visuomenės dalis — o brangiausias turtas — jų vaikų lietuviškumas. Glaudesni ryšiai nekenkia jaunimui, bet duoda daugiau ir ryžtingesnės vilties kovoti prieš komunizmą. Turime Lietuva rūpintis, pakelti jų išsilaisvinimo dvasią ir suprasti jų gyvenimą. Senieji ateiviai atliko savo misiją — padėti Lietuvai, o naujųjų laikotarpis dar nesibaigia; tad negalime jo įvertinti. Aišku, kad būtų geriau jei veikla būtų nesuskilusi — reikia didesnių ir reikšmingesnių darbų. Atsiminkime, kad nežinome kas rytoj gali pasaulyje atsitikti.

BIBLIOGRAFIJA

Dambriūnas, L. "Jaunimas ir Lietuva" AKIRAČIAI nr. 2 (76), 1976 Vasaris, psl. 15-16.

Daugvydas, A. "Nuolatiniai Rūpesčiai" AKIRAČIAI nr. 7 (81), 1976 Liepa. psl. 12.

Liulevičius, V. AMERIKOS LIETUVIŲ KULTŪRINIAI LAIMĖJIMAI. Pedagoginis Lituanistikos Institutas, Čikaga 1971.

Liulevičius, V. LIETUVIŲ EMIGRACIJOS PRIEŽASTYS. Pedagoginis Lituanistikos Institutas. Čikaga 1971.

Liulevičius, V. IŠEIVIJA LIETUVOS ATKŪRIMO DARBE. Pedagoginis Lituanistikos Institutas. Čikaga 1971.

Kisielius, P. "Mano Galvosena apie Santykius su Lietuva" LAIŠKAI LIETUVIAMS. XXV. N. 4. 1974 Balandis Psl. 135-136.

Nakas, V. "Neparduokime Jaunimo Balso" LAIŠKAI LIETUVIAMS, XXVI nr. 1. Sausis 1975, psl. 21-22.

Lietuvių Enciklopedija

Rita Likanderytė

AR JAUNAM LIETUVIUI GĖDA BŪTI LIETUVIU?

Lietuviais esame mes gimę,
Lietuviais norime ir būt.
Tą garbę gavome užgimę,
Jai ir neturim leist pražūt.

Taip sako poetas Henrikas Saurweinas apie lietuvius. Lietuviais būti tikrai mums yra garbė, ir jos mes niekad neturėtumėm atsižadėti. Mūsų tėvai gimė ir augo Lietuvoj ir Lietuva visuomet bus jų mintyse, jų prisiminimuose. Mūsų proseneliai kovojo už lietuvybę, kovojo ir tebekovoja už tai ir jų palikuonys. Keičiasi tik kovos būdai. Vyresnio amžiaus žmonėms, kurie gyveno Nepriklausomoj Lietuvoj, kovoti dėl lietuvybės išlaikymo nelabai reikėjo — visas kraštas ir aplinka juk ir buvo lietuviška.

Nors mes esame Amerikos piliečiai, tačiau esame taip pat ir lietuviai, esame Lietuvos kultūros paveldėtojai. Tai turtas, kurį mes gavome iš savo tėvų. Dabar mes augame ir daromės vis daugiau savarankiškesni. Mes galime tą paveldėjimą, tą turtą priimti ar atmesti, žiūrint, kiek mes turime lietuviškos dvasios. Dažnai mes to paveldėjimo atsisakome ir nusiplauname rankas nuo viso to, kas yra lietuviška. O lietuvių tautai tokių nereikia, reikia žmonių drąsių, norinčių įsijungti į darbą, ir nebijančių, jei reikės, ir galvą padėti.

PIRMIEJI VAIKO ŽINGSNIAI

Į pirmą skyrių maži vaikai ateina vis silpniau ir silpniau lietuviškai mokėdami. Jie nebegali papasakoti net paprasčiausio įvykio, negali net dviejų teisingų sakinių lietuviškai pasakyti. Ne kiekvienas kaltas, kad netobulai kalba lietuviškai arba iš viso nesugraibo ką pasakyti lietuvių kalba. Bet kiekvienas nusikalsta, kai nesistengia kalbėti sava kalba, o be kalbos negalėsime išlaikyti mūsų tautos.

Jauni vaikai, dar maži būdami, yra dažnai tėvų verčiami eiti į lietuviškas mokyklas ir dalyvauti lietuviškoje veikloje. Tie maži vaikai dar pasipriešinti nelabai gali, tai ir eina, nors nelabai nori. Maži vaikai dažnai gėdisi, kad yra lietuviai. Juk tik jis vienas visų draugų tarpe negali pamiegoti nei šeštadieniais, nei sekmadieniais. Jis negali kurnors išeiti su draugais šeštadienio rytą, nes motina jį tempia lietuviškon mokyklon, o sekmadieniais varo pas skautus. Jo amerikiečiai draugai to visai nesupranta ir jį pradeda erzinti, iš jo juoktis. Vaikas nebenori būti lietuviu, nes jo visi kiti draugai į jokias kitas mokyklas neina, ir juokiasi iš jo, kad jis yra "dumb lugan".

JAUNIMO LAIKYSENA

Kai šie vaikai paauga, tėvai negali juos visur priversti dalyvauti, nes jie jau gali už save galvoti — kam man čia su visais "lugans" būti, čia aš jokių draugų neturiu, čia neįdomu, — ir pasitraukia iš lietuvių tarpo, meta visą

lietuvybę, dėl kurios taip vargo tėvai. Tačiau čia ir atsispindi tėvų įdėtas vargas ir rūpestis įdiegti mums lietuvišką dvasią. Ir kaž kas lieka — vieniems daugiau, kitiems mažiau. Tai kam bėgti iš lietuviškos veiklos? Ar nebūtų geriau dar stipriau įsijungti ir dalyvauti lietuviškam gyvenime, kad būtų ką perduoti savo vaikams.

Svarbiausias mūsų išeivijos uždavinys — išlaikyti lietuvybę — vis neranda atgarsio, ypač jaunimo tarpe. Senesnieji lietuviai daugiau išlaiko tautinį veidą, svetimoji aplinka juos mažiau veikia. Jie vis tebegyvena savo mintyse Lietuvoje, o Amerikoje jie ne daug ilgiau gyvens. Lietuvybės išlaikymas priklauso nuo šių dienų jaunimo. Jaunimas daug lengviau pasiduoda nutautimui, greitai susilieja su gyvenamojo krašto kalba ir tauta. Gerai, kad pasisavina kitų kraštų papročius — tai praturtina žmogų — bet pirmiau reikia pagalvoti apie tėvų krašto papročius ir kalbą. Ir jeigu jaunimui nerūpės, tai niekas negalės padėti. Tačiau, jaunimui vis mažiau ir mažiau rūpi lietuvybės išlaikymo klausimas. Tas matosi visose organizacijose, kultūrinėje veikloje ir lituanistinėse mokyklose. Skaičius visur mažėja. Ir niekas negali skųstis, kad nėra užtenkamai organizacijų. Juk veikia skautai, ateitininkai, neo-lituanai, įvairūs chorai, įvairios tautinių šokių grupės ir t.t.

Yra labai sunku tikėti, kad išeivijos lietuvių kilmės gyventojų skaičius netrukus pasieks milijoną, o atskirų miestų vadovus ir veikėjus visada galime suskaičiuoti ant rankų pirštų.

Jeigu mes visi tikime, kad jaunuolis yra tautos ateitis ir kada nors jam reikės vadovauti ir tęsti visuomeninį darbą, tai jis turi būti palaipsniui į tą darbą įtraukiamas. Staiga ir didele atsakomybe apkrautas, jaunas žmogus dažnai padaro klaidų, nes jis neturi praktikos ir patyrimo. Toks jaunuolis yra greitai sukritikuojamas ir peikiamas, o jis nusivylęs lietuviška veikla, nutaria su lietuviais neturėti nieko bendro. Reikėtų šias pareigas lygiai išdalinti, kad visiems būtų darbo — nei perdaug, nei permažai vienam žmogui. Ir šis nusivylęs jaunuolis gautų patyrimo ir dirbtų toliau. O jauni vadovai visuomet mums reikalingi. Visur dalyvauja vis tie patys veidai. Ar ne būtų gerai, kad kiti iš savo urvų, iš slapyviečių išlįstų ir prisijungtų prie bendro lietuviško darbo?

DALYVAVIMAS IR SUSIDOMĖJIMAS

Su mokyklom yra daug bėdų — žemesnėse klasėse vaikų yra daugiau, nes tėvai juos kiekvieną šeštadienį veža į mokyklą. Kuo aukščiau — tuo mažiau mokinių — laisva valia ne daug kas nori šeštadienius sėdėti mokykloje. Gaila, kad klasėse yra daug tuščių vietų. Tačiau kalbėti tuščiai klasei nei mokiniui nei pačiam mokytojui nėra įdomu.

Veikia dar Čikagoje ir Pedagoginis Lituanistikos Institutas. Čia ir vėl yra daug tuščių kėdžių. Jaunimas vis neturi laiko, vis dirba. Jei dabar nėra laiko, vėliau nebus ir noro. Išaugo nauja lietuvių karta, kurie jau nebesistengia kalbėti lietuviškai, lyg nebebrangina lietuvių kalbos.

Viename universitete buvo surinktos visos ten studijuojančių lietuvių pavardės ir buvo išsiųsti jiems laiškai. Per laiškus prašė tuos lietuvius lankyti universiteto lietuvių kalbos kursus, nes nesusidarius reikiamam skaičiui, kursai bus panaikinti. Tačiau ar daug atsirado susidomėjusių? O turėtų būti, kad visi kaip vienas būtų įsirašę. Bet... neturi laiko, neturi noro ir gėdinasi.

LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

Tame pačiame universitete lietuvių stalas stovi tarp graikų ir lenkų stalų. Ir vieni ir kiti visuomet kalba sava gimtąja kalba, net ir laikraščius savomis kalbomis skaito. O prie lietuvių stalo karts nuo karto pasigirsta pusiau lietuviškas žodis, — o gal ir nelietuviškas, bet amerikietiškas su pridėta lietuviška galūne.

Mokyklose dažnai girdime vaiką sakant, kad jos vardas ne Rūta, bet Ruth. Iš Audronės pasidaro Audrey, iš Danutės — Donna, iš Kęstučio — Casey ir t.t. Kur mūsų tautinis susipratimas? Kur mūsų pačių savigarba?

SAVIGARBA IR PASTANGOS

Kalbant apie savigarbą, mums turi būti baisi gėda, kad mes nemokame gražiai, maloniai ir draugiškai pasitikti svetimtaučius svečius — latvius, estus, lenkus ar kitus. Juk kai mes vykstame pas juos su savo tautiniais šokiais ir su dainomis, jie mus visada labai šiltai priima. Tai labai malonus jausmas. O mes dažnai elgiamės, lyg tai būtų mūsų didžiausias priešas. Priešas mūsų, ir latvių, ir estų, ir lenkų — tai nutautėjimas. Nutautėjusi tauta turi labai mažą galimybę išlikti gyva. Mums ta galimybė yra dar mažesnė, nes Lietuvoje likę yra naikinami okupantų, o čia mes patys nueinam kitais keliais. Ar čia lietuvių apatija, ar kas kita?!

Pastebėjau, kad lietuviai daugiausiai sueina į balius (Tautinių Šokių Šventė), arba į demonstracijas (Simas Kudirka, Washingtonas). Tai labai gerai, nes "lašas po lašo ir akmenį pratašo", sako mūsų patarlė, bet kodėl mes negalime rinktis ir mažesniems dalykams — posėdžiams, susirinkimams, įvairiems lietuvių ruošiamiems pobūviams kam nors padėti ir pagelbėti? Būtų geriau, jei tie visi, kurie neveikia ir nesidomi, pabustų ir pajudėtų. Kaip šiuos atkritusius gražinti atgal į gerą kelią, į lietuvybės pusę? Nutolusieji retkarčiais prisimena lietuvius ir iš sentimento nueina į vieną kitą parengimą ar balių. Tačiau mūsų visuomeninės rietenos ir įsišaknijusios intrigos juos greit atbaido.

Aš manau, kad lietuvybės išlaikymo problemą būtų galima sutvarkyti, jeigu visi ir jauni ir seni prisidėtų. Reikėtų pradėti nuo paties jauniausio ir baigti pačiu vyriausiu. Vyresnio amžiaus jaunimas tikrai yra didelis pavyzdys mažam vaikui, ir jis seka mūsų pėdomis. Jeigu mes vaiką nuo pat mažų dienų mokysime, kad nereikia gėdytis būti lietuviu, tai vėliau jis ir nesigėdys ir darbščiau jungsis į lietuvišką veiklą. Organizacijose ir lituanistinėse mokyklose vadovai bei mokytojai turėtų tarp savęs ir su vaikais kalbėti tik lietuviškai, nuduoti visai nesuprantą anglų kalbos. Po kiek laiko vaikas susipras, kad su "durnu" mokytoju bei vadovu negalima susikalbėti, jei lietuviškai nekalbėsi; tai vaikas ir pradės pagaliau po truputį kalbėti lietuviškai. Bet čia daug priklauso nuo jaunų vadovų ir mokytojų, jų ištvermės ir pastangų.

Reikia taip pat vaikui įrodyti, kad jis ne vienas, kuris skiriasi nuo savo "amerikiečių" draugų. Jei galima, bandyti ruošti mažas parodėles, kuriose patys vaikai turėtų aktyviai dalyvauti, kurias beveik patys ruoštų. Jie pamatys, kad jie nedaug daugiau skiriasi nuo lenko, graiko ar japoniuko, kuris su dideliu džiaugsmu ir garbe stovi prie savo stalelio ir aiškina kitiems savo papročius, tautosaką, literatūrą ir meną. Lietuviukas tuojau pasijus, kad jis ne vienas: jeigu kitiems ne gėda, tai ir jam neturėtų būti gėda. Užsivilkęs tautinius rūbus, jis sekantį kartą kitiems aiškins mūsų tautos istoriją, papročius ir pan.

Pažiūrėkime, iš ko atpažinsim lietuvaites aukštesnėse mokyklose. Juk beveik kiekviena nešioja kokį nors gintarinį papuošalą — ar žiedą, ar sagę, auskarus ar apyrankę. O su gintaru galima paaiškinti, kad esam lietuvaitės, kur Lietuva ir kas joje dabar vyksta. Žodžiai pamoko, pavyzdžiai patraukia. Į Jaunimo kongresus, į Tautinių šokių šventes suvažiavęs jaunimas iš įvairių pasaulio kraštų, mokėdamas angliškai, vokiškai, prancūziškai, švediškai, portugališkai ar išpaniškai, turi kalbėti lietuviškai, nes kitaip jo niekas nesupras. Išsiskirstė suvažiavusios grupės, išvažinėjo studentai ir moksleiviai, ir atrodo, lyg ir nurimo. Tačiau tam pačiam jaunimui padedant, o dažnai ir pradedant, atbunda lietuviška veikla, steigiasi chorai vaikų ir moksleivių, maži ir dideli šoka tautinius šokius, ruošia tautinių rūbų, juostų, audinių, gintaro ir medžio drožinių parodėles.

Šią nulietuvėjimo problemą galima išspręsti, tačiau reikia visų talkos — vienas žmogus prieš visus nieko nepadarys. Lietuviai savo kalbą yra išlaikę nuo senų laikų, ir yra pergyvenę daug sunkumų ir vargo. Būtų tikra gėda, jeigu dabar išeivijoje po kelių, keliolikos ar keliasdešimt metų lietuvių kalba išnyktų, nes jaunuoliams gėda kalbėti lietuviškai. Teisingai yra sakoma, kad "Maža garbė svetimomis kalbomis kalbėti, bet didi gėda savosios gerai nemokėti". Būtų baisu, jei svetimtaučiai geriau kalbėtų lietuviškai negu mes patys. Tad pakelkime galvas, pažiūrėkime pasauliui į akis ir drąsiai aiškiai tarkime — taip, aš esu lietuvis ir tuom didžiuojuos!

NAUDOTI ŠALTINIAI

Bindokienė, D. KALBĖKIME SU VAIKAIS LIETUVIŠKAI "Laiškai Lietuviams", 1977 m. gegužė.

Kudukid, R. KELI ŽODŽIAI JUMS, JAUNIEJI "Skautų Aidas", 1977 m. birželis.

Lukoševičiūtė, R. KUR YRA MŪSŲ VIDURINIOJI KARTA? "Laiškai Lietuviams", 1976 m. spalis.

Mironas, A. LIETUVYBĖS DOLERIS "Laiškai Lietuviams", 1972 m. vasaris.

Saulaitis, A. v.s. 1977 — LIETUVIŲ KALBOS METAI "Skautų Aidas", 1977 m. balandis.

J. Dainauskas

VIENAS MŪSŲ SKAUTŲ AKADEMIKŲ UŽDAVINIŲ

Lietuviai skautai su lietuviais, namuose ir už namų, kalba tik lietuviškai! Tai nėra vien "Tėvynės dukros-sūnaus" ženklą turinčio pareiga. Tai prievolė visų lietuvių skautų, pradedant paukštytėmis bei vilkiukais, nes savo tautos kalbos mokėjimas ir josios vartojimas yra svarbiausias tautinės priklausomybės požymis. Lietuviškai kalbėti ir galvoti, vaikai mokosi šeimoje, mokykloje, organizacijoje, aplinkoje. Savajame krašte tai normalus jaunimo tautiško brendimo kelias. Gi išeivijoje esminė lietuvių lietuviškumo išlaikymo ramstis yra lietuviška šeima. Deja, čia jau turime ir gryno kraujo lietuvių šeimų, kur tėvas ir motina yra gimę Lietuvoje, — kurie to lietuviškumo jau atsisako. Esama tėvų lietuvių, kurie su savo vaikais, net ir namuose, jau nekalba lietuviškai. Tokių tėvų skaičius, atrodo, vis didėja, ypač tarpe tų, kurie gyvena mažesnėse vietovėse. Vieni tokių tėvų tai daro galvodami, jog ateityje jų vaikams taip būsią geriau, naudingiau, kiti — tingi vaikų į namus atnešamą nelietuvių kalbą sudrausti, treti — sako, visai neturį laiko rūpintis savo šeimoje tokiais klausimais ir t.t.

Daugumas tokių pabrėžia, kad visa tai tėra jų privatus reikalas. Tikrumoje, vienok, lietuvių vaikų lietuviškumas nėra vien tik tėvų reikalas. Lietuvių tautai, o ypač josios ateičiai išlaikyti, brangus ir reikalingas yra kiekvienas lietuvis, kur jis bebūtų ir ką jis bedirbtų, nes mūs, išviso, per maža yra!

Žinoma, dar yra gerai, jei tokie tėvai savo vaikus, nemokančius ar mažai temokančius lietuviškai, leidžia į šeštadienines lietuvių mokyklas, kad jie ten lietuvių kalbos, nors ir kaip antrosios, kiek pramoktų. Prie tokio jaunimo dar nebūtų sunku prieiti ir jojo lietuviškumą sustiprinti. Deja, tokio jaunimo skaičius vis mažėja, nors lietuviškos kilmės šeimų skaičius didėja.

Kur kas blogiau yra, kai lietuviais gimusios šeimos savo vaikų neleidžia į jokias lietuviškas organizacijas, o tuo labiau lietuviškas mokyklas. Juk jau esama ir tokių, kurie stengiasi visai atsiriboti nuo lietuvių, neretai pabrėždami savo pastangas visiškai asimiliuotis su nelietuviška aplinka, pastangas mokėti ir vartoti tik vieną, vietos kalbą.

Čia tokiems galima pasakyti, jog bet koks vienakalbiškumas, atsisakymas kalbos, — tos pagrindinės priemonės suprasti kitą etninę (šiuo atveju savąją) kultūrą betarpiai, liudija apie tokio asmens dvasinį nuskurdimą, jo pasaulėžiūros ubagiškumą. Tiesa, esu girdėjęs ir šitaip kalbant: "O, mano vaikas nebus vienakalbis, nes jis mokosi... ir ispaniškai bei prancūziškai...", vienok šitaip kalbėjo ne ispanas ar prancūzas, bet lietuvis, kurio tas vaikas lietuviškai nemoka. Tuo tarpu ir JAV universitetuose atsiranda vis daugiau ir daugiau nelietuvių, kurie išmoko lietuvių kalbos ir tuo lietuvių kalbos mokėjimu didžiuojasi.

Tie faktai pastebėti tarp naujųjų ateivių, daugumoje vaikais išvykusių iš Lietuvos ir subrendusių, mokslus baigusių ir šeimas sukūrusių jau šiame krašte. Kažkokiu momentu, sau ir savo aplinkai įvairiai pateisindami tokį savo sumanymą, jie nustoja save identifikuoti su lietuvišku kamienu, manydami galį tapti kitokios tautybės nariais, nors jokie šio krašto įstatymai nereikalauja atsisakyti savo tautinio identiteto, savo tėvų kultūrinės praeities, savitumo. Priešingai, dabar vis dažniau girdima balsų raginančių įvairias JAV

etnines grupes galimai geriau išlaikyti savo tautinį savitumą, geriau įsąmoninti vaikams savo tautinę kultūrą, gerai išmokti savo tautinės kilmės kalbą!

Savo tarpe mes daug mėgstame kalbėti apie mūsų, išeivių kultūrinius laimėjimus, planus kultūrinei veiklai, bet nesugebame matyti, kad visoje lietuvių išeivių veikloje jaunimas neproporcingai mažai bedalyvauja. Juk, nežiūrint į "šimtus tūkstančių ar net milijono lietuvių kilmės žmonių" buvimą šiame krašte, nežiūrint į tai, kad naujųjų ateivių į kraštą atvyko per 60.000, daugumoje inteligentų, lietuviškose mokyklose mokinių skaičius kasmet mažėja. To viso mums nevalia nematyti.

Kai kas gali pasakyti, — kam gi čia visa tai rašoma? Juk tie, kurie "nutarė" užmiršti savo lietuvišką kilmę, vis viena šių žodžių neskaitys, nes jie gi išviso jokios lietuviškos spaudos nenori matyti ar paimti į rankas. Vienok, atrodo, kad ir tokiu atveju, jei šie žodžiai tokių, pasiryžusių nutautėti ir nepasiektų, vis viena negalima apie tai tylėti. Priešingai, apie tai būtina garsiai ir viešai kalbėti ir ieškoti priemonių padėti visiems lietuviais gimusiems išlikti lietuviais.

Mums visiems, o ypač visokiausių mūsų organizacijų vadovams, bendruomenės veiksniams, tie faktai turi būti tarytum liūdnas MEMENTO! Nekiš-

ASS Visuotiniame narių suvažiavime IX.2-5 fil. Jonas Dainauskas, redagavęs Akademinės Skautų Leidyklos išleistą pogrindinę "Aušrą".

Vėliavos pakėlimas ASS suvažiavime, Union Pier, MI.
Nuotrauka A. Plaušinaičio

kime galvos į smėlį ir atviromis akimis matykime virš mūsų, lietuviškos išeivijos pakibusius "Hane, Thekel, Fares" žodžius. Gal dar laikas, kad jie netaptų mums tikrove.

Atrodo, kad čia daug galėtų padėti ir mūsų jaunimo organizacijos, o ypač jų veikliausia ir skaitlingiausia: lietuvių skautai, gi iniciatorių, vadovaujamą rolę čia galėtų pasiimti lietuviai akademikai skautai — Akademinis Skautų Sąjūdis — šią problemą išnagrinėdami savo suvažiavimuose, studijų savaitėse. "Mišrios vedybos, moters išsilaisvinimas, religijos reikšmė šių dienų jaunimui, moralinis šantažo pateisinimas, kas yra geras lietuvis ir t.t." Labai svarbios, aktualios temos, tačiau tai temos sau, temos patiems akademikams skautams, kuriems, tikriausia, nutautėjimo problema dar negręsia, tuo tarpu nepaliečiame to vis didėjančio mūsų skaudulio. Būtina tuo klausimu pradėti sistematišką veiklą, reikalaujant, kad kiekviena lietuvių šeima, ypač su savo vaikais, namuose, kalba tik lietuviškai.

Kampanija čia geriausia tiktų skelbti ir organizuoti kaip tik akademikams skautams, nes jie reikiamų jėgų, atrodo, turi pakankamai ir tai įeina į jų ideologinius tikslus.

Korporacijos "Vytis" Ideologijos ir visuomenės programos bruožuose, skyriuje (III-jame) apie tėvynę, 1 str. pasakyta: "Žmogus tautybę gauna gimdamas. Jos atsižadėjimas yra Kūrėjo valios paneigimas", gi 5 str. randame: "Vytietis kuria tik lietuvišką šeimą ir joje puoselėja bei ugdo visas gerąsias tautines tradicijas bei tautinę kultūrą". Gi skyriuje (V-jame) apie švietimą ir auklėjimą, 3 str. parašyta: "Savo įgytą mokslą ir profesinį patyrimą vytietis vertina pirmiausia kaip priemonę sėkmingiau tarnauti žmonijai, O YPAČ SAVO TAUTAI, ugdant žmogiškąsias vertybes, keliant gerovę ir padedant silpnesniems". Panašiai skamba ideologiniai uždaviniai Akademikių Skaučių Draugovės, Filisterių Skautų Sąjungos ir viso Akademinio Skautų Sąjūdžio. Tad, kova dėl aukšto lietuviškumo lygio lietuvių šeimose būtų tik akademikų skautų dėsnių taikymas savo lietuviškoje aplinkoje.

Rūta Karaliūnaitė

MŪSŲ NUSKAUTĖJIMAS

Šią vasarą, kaip ir kiekvienais metais nuo pat paukštytės dienų, stovyklavau skautų/skaučių vasaros stovykloje. Skirtumas buvo toks, kad šios vasaros stovykloje nebuvau tik stovyklautoja, bet ėjau jūrės skaučių stovyklos viršininkės pareigas. Atsakomybės ir stovyklos sėkmingumo jausmas įpareigojo mane dar kelis mėnesius prieš stovyklos pradžią jai ruoštis. Kruopščiai mintimis perėjau visas praėjusias stovyklas ir visus skautavimo metus, vėl pergyvendama stovyklose praleistas dienas, visus išgyventus nuotykius.

Taip besigilindama į praeitį pastebėjau, kad mūsų skautiškumas kiekvienais metais prastėja. Man darėsi liūdna, kad mūsų skautiškoji šeima menkėja, kad mes palaipsniui kiekvienais metais pamažu nuskautėjame.

Dažnai spaudoje yra rašoma, ir įvairiuose suvažiavimuose diskutuojame apie mūsų nutautėjimą. Kaip nutautėjimas taip ir mūsų skautiškumo menkėjimas vyksta pamažu. Jo mes dažnai visai nepastebime.

Skautybe siekiamas tikslas yra išauklėti jaunimą, padaryti jaunuolius dvasiškai ir kūniškai pajėgius. Prof. Stasys Šalkauskis skautybę taip vertino savo studijoje "Skautai ir pasaulėžiūra" 1953:

"Skautizmo atsiradimas ir išsivystymas yra vienas iš žymiausių įvykių ne tik jaunimo gyvenime, bet ir visuotinėje pedagogikos istorijoje (9 psl.). Skautizmas stengiasi atitaisyti tai, ką ardo dabartinio kultūringo gyvenimo aplinkybės (10 psl.). Skautizmas yra visų pirma praktiška dorinio auklėjimosi sistema, kurios pagrindiniai principai yra trumpai ir ryškiai suglausti skauto įžodyje ir skautų įstatuose.

Todėl skautų programa ir sudaryta jaunimą dvasiniai ir fiziniai lavinti. Į ją įeina patyrimo laipsniai, žaidimai, tradicijos, papročiai ir pan.

Kartais šitie atrodo tokie menki, nereikšmingi ir nesvarbūs dalykai. Pažiūrint į vieną ar kitą tradiciją, atrodo, kad tas neturėtų jokios ypatingos reikšmės. Taip, šios smulkmenos kartu sudaro skautybės sistemos metodą. Reikia vykdyti visas skautų sistemos dalis — sueigoje ir stovykloje. Galima truputį kitaip pristatyti tradicijas, žaidimus ir papročius skautams, bet svarbu išlaikyti visus. Pamažu šie dalykai yra prastinami ir nukarpomi.

1946 italų skautų sąskrydžiui Popiežius Pijus XII pareiškė (MŪSŲ VYTIS Nr. 6/58):

Skautybė jaunimui atveria ir veiksmais paverčia visa, kas yra tikrai gera, kilnu, sveika: gyvenimo paprastumą, gamtos ir tėvynės meilę, garbės jausmą, savitvardą, paklusnumą ir pasiryžimą tarnauti kitiems broliškumo ir riteriškumo dvasioje. Skautybė įneša į žmogaus gyvenimą tvarką ir darną.

Šią vasarą aš pastebėjau, kad skautai/skautės nėra tokie paklusnūs, mandagūs ir draugiški, kaip skautai turėtų būti. Mūsų skautai/skautės net kalba daugiau angliškai negu lietuviškai. Yra faktas, kad mūsų skautai/skautės geria, rūko ir net narkotikus vartoja. Aš nesakau, kad visi taip elgiasi, bet procentas yra nemažas. Dabartinė aplinkuma turi daug blogos

įtakos mūsų jaunimui. Begyvendami šioje aplinkumoje mes pamažu jai pasiduodame to net nepastebėdami.

Gelbėtis iš šios padėties, vadovai turėtų laikyti artimesnį ryšį su tėvais, bendrai aptardami šių visų negerovių pasekmes jaunuoliams ir bendromis jėgomis juos auklėti. Kartais tėvai šios blogos įtakos savo vaikuose net nepastebi, tuo tarpu, kai vadovas tai aiškiau pamato.

Man atrodo, jog skautų vadovai, vietoje kad palaikytų artimesnius ryšius su skautų tėvais, juos net kartais atstumia. Taip buvo pasielgta šios vasaros stovyklos metu. Kada tėvams buvo apsunkintos sąlygos aplankyti savo stovyklaujančius vaikus, pakeičiant seną, nusistovėjusią stovyklos lankymo tvarką. Tenka vis dar nugirsti tėvų reiškiamą nepasitenkinimą šiuo vadovų elgesiu.

Pasitaiko, kad vadovai pastebėję vieną ar kitą blogybę, iš karto griebiasi labai drastiškų priemonių, pašalindami skautes/skautus iš stovyklų, sueigų ar iš viso iš skautiškų eilių. Man atrodo, būtų daug geriau, kad tokiais atvejais būtų ramiai reikalas išgvildentas, išsiaiškintos aplinkybės, kodėl vienas ar kitas nesusipratimas įvyko. Kas prie to privedė ir kaip tokių blogybių būtų galima išvengti ateityje.

Kiek man per eilę metų teko bendrauti su skautiškose eilėse veikiančiu jaunimu, pastebėjau, kad jie visi yra geri. Vienas kitas brolis ar sesė, kokios nors pašalinės įtakos paveiktas, truputį nukrypsta į šalį, bet sumanaus vadovo pamokintas, jis vėl gražiai dirba bendrą darbą.

Pergriežtas nubaudimas — pašalinimas nieko gero neduoda nei skautų šeimai, nei visuomenei, tik dar daugiau dvasioje sužaloja jaunuolį.

Visus veikia nesveika aplinkuma. Visi turime būti akylūs, turime budėti. Mažiau žiaurumo, neapykantos ir puikybės, o daugiau meilės, broliškumo — seseriškumo. Nebūkime priešai ir draugai, o būkime broliai ir sesės. Netingėkime ir nepakeiskime savo patogumui skautiškų tradicijų ir užsiėmimų, o juos visus išlaikykime ir juos papildykime. Tuomet mes lietuviai skautai/skautės tikrai galėsime didžiuotis kiekybe ir kokybe, susibūrę vienoje gražioje šeimoje, gražiam ir kilniam darbui.

NAUDOTI ŠALTINIAI

1) Jurgėla, Petras; LIETUVIŠKOJI SKAUTIJA
2) Saulaitis, A., S.J.; SKAUTIŠKŲJŲ VIENETŲ VADOVAI IR VADOVĖS
3) Baden-Powell'is, R.; SKAUTYBĖ BERNIUKAMS

GILWELLIO KURSŲ stovykloje rugpiūčio 20-27 New Hampshire valstijoje dalyvavo 15 skautininkų ir skautininkių (Žr. 1975 m. kursų aprašymą MV 1976/2). Pirmą kartą šiuose kursuose dalyvavo lietuvės skautininkės (penkios).

VI TAUTINĖ STOVYKLA Š. Amerikoje numatyta rugpiūčio 13-16 amerikiečių skautų Treasure Valley stovykloje, Paxton, Mass. Stovyklos viršininkė - LSS Pirmijos pirmininkė v.s. Lilė Milukienė, ūkio reikalus tvarko fil. v.s. Petras Molis.

SKAUTAVIMAS IR LIETUVYBĖ

Prieš 70 metų įkurta skautybė buvo didelė sensacija visuomenėje ir ypač jaunimo auklėjimo srityje. Pats Baden-Powellis iš karto nesirengė steigti atskiros ir naujos organizacijos, o siekė padėti jau esančioms. Kai 1907 m. pravedė pirmąją stovyklą Brownsea saloje ar leido dvisavaitinius "Skautybės Berniukams" sąsiuvinius, tikėjosi papildysiąs veikiančių organizacijų įžvalgas ir veikimo metodus. Draugai jį įtikino ir jis pats pamatė, kad reikalinga steigti atskirą sąjūdį.

Šiandieną skautų sąjūdis nebeatrodo toks būdingas ar skirtingas nuo kitų jaunimo auklėjimo organizacijų ar įstaigų. Baden-Powellio pirmykštis noras išsipildė kitu būdu. Vaizdinės priemonės, žaidimai, pasirodymai ir daug kitų dalykų tapo kasdienybe mokyklose, kurios šio šimtmečio pradžioje buvo visai kitokios. Atsirado įvairių jaunimo organizacijų ir sąjūdžių, kurie prisitaikė savo tikslams ir programai skautų ir skaučių tarpe naudojamus metodus. Lietuviuose, jei skautai nedėvėtų uniformos, kartais net negalėtum pasakyti, kad čia skautai. Todėl vertėtų išsiaiškinti ir paryškinti, koks yra skautų sąjūdžio ypatingas įnašas lietuviškame gyvenime, jeigu "kultūriniais mainais" supanašėjo mūsų jaunimo organizacijos.

LIETUVIŠKUMO VEIKSNIAI

1977 metų Ąžuolo ir Gintaro mokyklų kursantams (apie 50 jaunuolių tarp 16 ir 18 metų amžiaus) buvo duotas uždavinys analizuoti Lietuvių Chartą ir joje rasti lietuviškumo veiksnius — tas įstaigas arba dalykus, kurie ugdo lietuviškumą. Sąrašas, paruoštas ne eilės ar kita tvarka, išėjo šis: Pasaulio Lietuvių Bendruomenė, mokykla, draugija (organizacija), spauda, istorija, solidarumas (kartu vienybė), teisė, lygybė (tarp lietuvių), šeima, kultūra, pagarba kitiems, darbas, mokslas, turtas, tautiniai simboliai, šventės, pasiaukojimas.

Sekantis uždavinys buvo prie kiekvieno lietuvybės veiksnio pažymėti, ar ir kaip jis randamas skautavime. Sąrašas išėjo toks:

1. Pasauliniai ryšiai — lietuvių skautų-čių vienetai įvairiuose kraštuose
2. Teisė — (nerasta)
3. Mokykla — parama ir dalyvavimas lituanistinėse mokyklose
4. Organizacija — pati Lietuvių Skautų Sąjunga
5. Spauda — Skautų Aidas, Mūsų Vytis, Gabija, Krivūlė ir ASS knygos
6. Istorija — patyrimo laipsnių, specialybių, ypatingųjų ženklų programos, vienetų, stovyklų vardai
7. Solidarumas — broliškumas ir seseriškumas, darbas kartu, tie patys tikslai
8. Pagarba kitiems — kitiems skautams, šūkis Dievui, Tėvynei ir Artimui
9. Lygybė — ta pati uniforma kaip lygybės ženklas
10. Kultūra — dainos, vaidinimai, specialybių, pat. laipsnių programos
11. Valstybė — pilietiškumo ugdymas

12. Šeima — bendravimas skautų tarpe, šeimų dalyvavimas, šeimų kūrimas
13. Kalba — raštai, knygos, kalba skautų-čių užsiėmimuose
14. Simboliai — gairės, vėliavos, papuošimai, įrangos
15. Darbas, mokslas, turtas — bendrai įnašas į skautų organizaciją
16. Papročiai — skautų Kūčios, mugė ir kt.
17. Pasiaukojimas — "aš pasižadu stengtis tarnauti..."

YPATINGAS SKAUTŲ INAŠAS

Ar vienaip ar kitaip pasirodantys skautavime lietuviškumo veiksniai išsemia ir skautų sąjūdžio esamą ir galimą įnašą lietuvybei ugdyti? Ar yra kas būdingo skautybei? Čia kursantai surašė nemažą sąrašą dalykų, kurie nėra tiesiogiai minimi Lietuvių Chartoje, o skautavime labai svarbūs; drausmingumas, pažiūros, budėti, talentų lavinimas, gamtos pažinimas, sveikatos ugdymas, gerasis darbelis, asmenybės ugdymas, darbštumas, vadovų lavinimas, pažangumas (palaipsniui, pagal nario amžių ir išsilavinimą, kuklumas, broliškumas ir seseriškumas, planingumas/planavimas veikloje).

Iš šių dalykų kai kurie tiktų ir kitoms organizacijoms (sveikatos ugdymas ir drausmingumas — sporto sąjungai; pažiūros, asmenybės ugdymas, pavyzdys, krikščioniškumas ir broliškumas — ateitininkams; ir panašiai). Kas tada lieka būdingo skautybei? Aišku, pats visų tų dalykų junginys ar pynė jau yra savitas dalykas. Ypatingai krenta į akį kursantų pastebėta skautų

Kun. A. Tamošaitis laiko pamaldas ASS suvažiavime.
J. Tamulaičio nuotrauka

sąjūdžio ypatybė sistemingai lavinti vadovus ir kad patys vaikai ir jaunimas saviems vadovauja (skilčių sistema ir jos pasėkos), nes panašaus dalyko lietuvių jaunimas bendrai siekė ir siekia per Jaunimo sąjungą, įsteigtą 1972 m.

Pažymėdami kuklumą kaip vieną skautiškumo įnašą, pokalbio dalyviai atkreipia dėmesį ir į kitą reiškinį, kad daug skautų eiles perėjusių asmenų tyliai ir nematomai veikia lietuviškame gyvenime, nenorėdami ar nemokėdami prisiimti garbingos atlygos. Tuo pačiu skautybės būdingi bruožai nurodo silpnesnes šių dienų mūsų skautavimo vietas, kurios kaip tik būtų ypatingas būdas skautybės lietuviškiesiems tikslams pildyti: vadovų lavinimas, planavimas, pačių vadovavimas. Nes skautai persiėmė iš mokyklų ir kitų organizacijų ar sąjūdžių bruožus, kurie atitolina nuo pirmykštės skilčių sistemos. Kartais norėtųsi sakyti, kad laikomasi dėsnio "nesvarbu, kad taip būtų — svarbu, kad lietuviška". O tuo tarpu tai, kas visuomenei labai reikalinga — sistemingas planavimas, jaunų vadovų ugdymas — neišvystoma tiek, kiek reikėtų. Skautuose, kurie organizuoti šakomis pagal amžių, svarbus ir vyresniųjų pavyzdys — ne tik veikla ir darbas.

GAIRĖS VADOVUI IR VADOVEI

Paskutiniajame pratime Ąžuolo ir Gintaro mokyklų dalyviai surašė gaires vadovui ir vadovei, pagal kurias skautybės ypatingasis įnašas lietuvybei ugdyti (arba, kaip senoviškai sakoma, išlaikyti) išryškėtų:

1. Ugdyti tautinę sąmonę
2. Lavinti ir lavintis
3. Draugiškumas
4. Skleisti skautavimą
5. Pritraukti vaikus
6. Per skautus įtraukti į lietuvišką veiklą
7. Praktiškumas (užsiėmimai, prieinami tikslai)
8. Siekti tobulumo (pažangumo skatinimas)
9. Nepasiduoti (aštuntasis įstatas) ir nenusivilti.
10. Pavyzdingumas.

BAIGIAMOSIOS PASTABOS

Viena praktiškų priežasčių šiam užsiėmimui Ąžuolo ir Gintaro Mokyklose pravesti yra Lietuvių Chartos pažinimas (skautiškų programų reikalavimai). Antra — padėti jauniesiems vadovams pajusti glaudų skautiško gyvenimo ryšį su lietuviškumo ugdymu kiek sąmoningiau. Trečia, atkreipti jų dėmesį į tas mūsų skautavimo sritis, kuriose būtų galima pasispausti, savo būdingus bruožus geriau įvystyti.

Ypatingos išeivijos sąlygos bet kurią organizaciją verčia ne tik rūpintis savo galutiniu tikslu — įnašu visuomenėn ir bendruomenėn, bet ir savo likimu. Todėl, kai smarkiai stengiamasi vadovų lavinimo ir įvertinimo srityje, ne tokie ryškūs tampa sąjūdyje dalyvavimo būdai tiems, kurie nevadovauja Brolijoje, Seserijoje ar ASS, o išeina į visuomenę arba dėl asmeninių, mokslo, darbo, šeimos ir kitų priežasčių negali "pilnai" dalyvauti. Tai jau būtų atskiras klausimas.

A.S.

ĮVYKIAI IR PASTABOS

ASS STOVYKLA Rako stovyklavietėje š.m. birželio 15-19 sulaukė apie 20 stovyklautojų. Vadovavo senj. Petras Vilkelis. Paskaitininkų tarpe - fil. J. Dainauskas, fil. R. Dirvonis, fil. A. Saulaitis. Senj. Petras Šalčiūnas, pritaikydamas universiteto studijas skautiškam darbui, paruošė Rako stovyklavietės ekologijos smulkią apžvalgą, kurią tikisi išleisti atskiru leidiniu.

1978 STUDIJŲ SAVAITĖ, nutarta ruošti ASS suvažiavime rugsėjo 2-5 Union Pier, numatoma sekančią vasarą. ASS stovyklos gali nebūti, nes jėgos nukreiptos į VI TS.

Aktorius J. Kelečius ASS suvažiavime atlieka meninės programos dalį.
Nuotrauka Jono Tamulaičio

ASS LEIDYKLA šiuo metu jau renka dr. J. Šliupo monografiją, redaguotą fil. J. Dainausko. Ruošiamasi redaguoti Škirpos atsiminimus, o "ASS VADOVAS" jau gatavas.

"AUŠRA" 1975 X - 1977 II 16 Akademinės Skautijos Leidyklos išleista ir pirmą kartą pristatyta ASS Visuotiniame suvažiavime rugsėjo pradžioje. Redagavo ir vardų rodyklę parengė fil. J. Dainauskas, spausdino V. Vijeikio spaustuvė. Gaunama leidyklo[illegible] už 5 dol. (Knygos klubo narių nuolaida 1 dol.) 222 psl. leidinyje penki pogrindžio "Aušros" numeriai.

VI TAUTINĖ STOVYKLA Australijos Gilwellio parke prie Sidnio įvyks 1978 sausio 1-14. Šioje pagrindinėje TS dalyvaus 100 skautų, skaučių ir vadovų iš Š. Amerikos, prie jų prisijungia dar 14 svečių. Stovyklos rengimo komiteto pirm. s. H. Antanaitis, programos vedėja ps. R. Statkuvienė. Australijos valdžia paskyrė 5,000 dol. stovyklavietei patobulinti, o Sąjunga, Seserija ir Brolija per vajus, konkursus, loterijas ir tiesiog iš iždų papildė vykstančiųjų išteklius.

AKADEMIKŲ SUEIGA VI Tautinėje Stovykloje kviečiama sausio 8 d., šeštadienį. ASS įgaliotinis fil. Iz. Jonaitis ir Adelaidės Skyriaus fil. Jonas Mockūnas numato, kad dalyvaus septyni ASS nariai iš pačios Australijos. Maždaug toks pat skaičius atvyksta su ekskursija iš JAV. Sueigoje dalyvaus ir vyresni skautai ir skautės, turėsią progos susipažinti su ASS.

VYDŪNO JAUNIMO FONDO 25 m. sukakties minėjimas Čikagoje įvyks Tautiniuose namuose vasario 26.

ASS suvažiavimo posėdžių metu iš k. į d. Irma Laisvėnaitė, Vida Bidukaitė, Alvida Baukutė, Petras Šalčiūnas, Irena Kairytė, Halina Plaušinaitienė, Danguolė Kviklytė.

Nuotr. Jono Tamulaičio

Visuotinio suvažiavimo dalyviai.

Nuotrauka A. Plaušinaičio

AKADEMIKŲ VĖLIAVOS kartu su devynių kitų jaunimo organizacijų vėliavomis dalyvavo Čikagos Jaunimo Centro 20 m. sukakties šventėje spalio 20 d.

BALTIEČIŲ DEMONSTRACIJA už žmogaus ir tautų teises Vašingtone rugsėjo 24 pasiekė atgarsio spaudoje ir TV tik tada, kai apie 200 jaunimo, nuėję prie sovietų atstovybės, sudegino raudonąją vėliavą ir sugiedojo trijų tautų himnus. Demonstracijoje prie Linkolno paminklo dalyvavo apie 4000 lietuvių, latvių, estų ir jų draugų, trijų tautybių pagrindinių veiksnių pirmininkai. Žygio tikslas buvo atkreipti viešosios nuomonės dėmesį prieš Belgrado konferenciją.

"MŪSŲ SKAUTYBĖ" (antrasis "Lietuviškoji Skautija" tomas), apimąs lietuvių skautavimą po II karo tremtyje ir išeivijoje, sparčiai ruošiamas komiteto, kuriam vadovauja v.s. Alf. Samušis New Yorke. Knygos skyriai: LSS Rajonai ir vietovės, Centrinė vadovybė, Bendriniai įvykiai, Spauda, Vadovų-ių ugdymas, Idealų siekiant, Skautiškojo ugdymo pasekmės, Lietuviškosios skautybės chronologija, Į ateitį ir Vardynas.

PASAULIO LIETUVIŲ DIENOS kviečiamos 1978 m. Toronte. Liepos 2 - V-toji Dainų šventė. Liepos 1-4 - Pasaulio Lietuvių Bendruomenės seimas ir Sporto žaidynės.

VI PIETŲ AMERIKOS KONGRESAS įvyks Montevideo, Urugvajuje sausio 25 - vasario 5 dienomis. Pirma savaitė skiriama jaunimo stovyklai, o vasario 2-5 pačiam kongresui. Komiteto pirm. Vytautas Dorelis.

IV PASAULIO LIETUVIŲ JAUNIMO KONGRESAS įvyks Europoje 1979 m. liepos mėnesį, dalimis Anglijoje ir Vokietijoje.

ĄŽUOLO MOKYKLA ir Gintaro Mokykla (stovyklos dalis) pravesta Rako stovyklavietėje liepos 24-30. LSB Vadovų Lavinimo skyriaus vedėjas v.s. R. Fabijonas kiek pakeitė stovyklos užsiėmimų pobūdį, panaudodamas amerikiečių skautų sistemą, pagrįstą vadovų sugebėjimų (kompetencijų) lavinimu.

Fil. ALDONA LABUCKAITĖ rugsėjo 5 mirė Bostone. Ilgametė ASS narė buvo viena pirmųjų tremtyje atgaivintos Studentų Skaučių Draugovės narių (Frankfurte) ir SSD pirmininkė 1947-1948, vėliau Bostono skyriaus valdybos narė. Gimusi Kaune, baigusi Telšių gimnaziją, studijavo mediciną Kaune. Po karo gyveno Frauensteino, Bambergo ir Hanau stovyklose. Atlanto Rajone vadovavo skautėms, buvo rajono vadeivė. Profesiniai dirbo Harvardo medicinos mokyklos tyrimo laboratorijoje. Laisvalaikiu mėgo slidinėti, keliauti dviračiu, žuvauti, domėjosi muzika, menu, džiaugėsi gamta. Palaidota Brocktono Kalvarijos kapuose. Jos motina ir brolis gyvena Lietuvoje, tėvas mirė JAV prieš 20 metų.

MŪSŲ VYTIS **1977/1-2**

SKAUTIŠKOS MINTIES JAUNIMO IR VADOVŲ ŽURNALAS

LEIDŽIA:
Akademinis Skautų Sąjūdis

REDAKTORIUS:
Fil. Antanas Saulaitis, SJ
2345 West 56th St., Chicago, IL 60636

ADMINISTRATORIUS:
Alfredas Kleinaitis, 11044 W. 84 Place,
Willow Springs, Ill. 60480

REDAKCIJOS BENDRADARBIAI:
L. Grinius, D. Kviklytė, R. Lukienė, J. Toliušis, V. Statkus

EKSPEDICIJA:
Čikagos A.S.S. skyrius

SPAUSDINA:
Vi Vi Printing, 4346 So. Western Ave.,
Chicago, Ill. 60609

PRENUMERATOS KAINA:
Metams: JAV ir Kanadoje $6.00, kitur $3.00. Atskiro numerio kaina $2.00. Metinė Garbės Prenumerata $10.00. Aukos virš nurodytų kainų gali būti atskaičiuojamos nuo apmokestinamų pajamų JAV-se. Prenumerata ir aukas prašome siųsti Administratoriui.

PASTABA:
Redakcija gerbia autorių nuomones ir teisę nevaržomam konstruktyvių minčių reiškimui. Straipsniai su autorių pavarde, slapyvardžiu ar inicialais neįpareigoja skautų vadovybės, leidėjų ar redakcijos. Rankraščiai gali būti taisomi kalbos, formos ar stiliaus atžvilgiu.

MUSU VYTIS [OUR KNIGHT] is a magazine published for young adults and youth leaders by the Lithuanian Collegiate Scout Movement, a division of Lithuanian Scout Association, Inc., a not for profit educational corporation of Illinois, exempt from USA Federal taxes by IRS ruling, code 501 (c) (3), certificate No. CHI-EO-67-343. Managing Editor: Alfredas Kleinaitis, 11044 W. 84 Place, Willow Springs, Ill. 60480.

ALp(LK)3088
1977, Nr.1/2

90.775.410.